

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1990/2019
23.05.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића и Зоране Делибашић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 9800/18 од 20.12.2018. године, у седници већа одржаној дана 23.05.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 9800/18 од 20.12.2018. године у делу другог става изреке тако што **СЕ ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да исплати тужиоцу износ од 9.000,00 динара, док се у преосталом делу ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 9800/18 од 20.12.2018. године **ОДБИЈА** као неоснована.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да на име трошкова поступка по ревизији исплати тужиоцу износ од 12.000,00 динара у року од 15 дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 17946/17 од 11.09.2018. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена Република Србија - Министарство правде да тужиоцу АА из ..., ..., на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 1.685.000,00 динара у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде под претњом принудног извршења. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете за састав захтева за обештећење од стране пуномоћника из реда адвоката исплати износ од 16.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде под претњом принудног извршења. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на

-2-

исплату накнаде нематеријалне штете у износу од још 2.378.500,00 динара, као и на име материјалне штете износ преко досуђеног од још 3.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, утврђено је да је тужба тужиоца у делу којим је тражио да се тужена обавезе да тужиоцу уплати у фонд за пензијско и инвалидско осигурање радни стаж у трајању од 674 дана повучена. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 52.500,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности па до коначне исплате у року од 15 дана под претњом извршења. Ставом шестим изреке одлучено је да се тужилац ослобађа од плаћања судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 9800/18 од 20.12.2018. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П 17946/17 од 11.09.2018. године у делу првог става изреке којим је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 490.000,00 динара и трећем ставу изреке. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П 17946/17 од 11.09.2018. године у делу првог става изреке тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 1.195.000,00 динара и у другом ставу изреке тако што је одбијен захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде материјалне штете за састав захтева за обештећење од стране пуномоћника из реда адвоката исплати износ од 16.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у петом ставу изреке пресуде Првог основног суда у Београду П 17946/17 од 11.09.2018. године тако што је обавезана тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 30.000,00 динара у року од 15 дана од пријема писменог отправка одлуке. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену - дела којим је преиначена првостепена пресуда и одлучено о трошковима поступка, тужилац је благовремено изјавио ревизију у којој изричито није навео законом предвиђене разлоге за овај ванредни правни лек.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. Закона о парничном поступку (ЗПП), Врховни касациони суд је нашао да је тужиочева ревизија делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. У ревизији се посебно не указује на постојање других битних повреда одредаба парничног поступка које су чланом 407. став 1. тачке 2. и 3. ЗПП предвиђене као разлог за овај ванредни правни лек.

Према утврђеном чињеничном стању, пресудом Војног суда у Београду К. 253/81 од 13.07.1981. године тужилац је оглашен кривим за кривично дело неодржавања позиву и избегавања војне службе из члана 214. став 1. КЗ СФРЈ, извршеним у стицају са кривичним делом одбијања пријема и употребе оружја из члана 202. став 1. КЗ СФРЈ, и осуђен је на казну затвора у трајању од једне године и два месеца. Пресудом Врховног војног суда К. 384/81 од 17.09.1981. године преиначена је означена првостепена пресуда у делу одлуке о кривици тако што је утврђено да је оптужени, радњама наведеним у њеној изреци, учинио само кривично дело одбијања пријема и употребе оружја из члана 202. став 1. КЗ СФРЈ, за које је осуђен на казну затвора у трајању од једне године у коју му је урачунато време проведено у притвору од 11.06.1981. године до 13.07.1981. године. Тужилац се на издржавању изречене затворске казне налазио од 02.11.1981. године до 03.09.1982. године, када је пуштен на условни отпуст. У време када је упућен на издржавање затворске казне тужилац је био отац двоје деце старости ... и ... година, а његова супруга није била запослена. Током боравка у затвору тужиочево здравствено стање се погоршало. Правноснажним решењем Вишег суда у Чачку Рех 11/16 од 26.05.2017. године усвојен је тужиочев захтев за рехабилитацију и утврђено да су од дана доношења ништаве пресуда Војног суда у Београду К. 253/81 од 13.07.1981. године и пресуда Врховног војног суда К. 384/81 од 17.09.1981. године. Тужиочев пуномоћник - адвокат је 23.08.2017. године комисији за рехабилитационо обештећење Министарства правде поднео захтев за исплату накнаде због неоснованог лишења слободе у износу од 4.044.000,00 динара и накнаду трошкова за састав тог захтева. О његовом захтеву наведена комисија није одлучила.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је, применом члана 26. Закона о рехабилитацији у вези са члановима 154, 172. и 200. Закона о облигационим односима, делимично усвојио тужбени захтев и тужиоцу досудио рехабилитационо обештећење - накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у износу од 1.685.000,00 динара и материјалну штету у износу од 16.500,00 динара на име трошкова за састав захтева којим је инициран обавезан поступак споразумног одређивања накнаде, предвиђен чланом 27. Закона о рехабилитацији. У преосталом делу, тај суд је одбио тужбени захтев.

Одлучујући о жалбама странака другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је снизио новчану накнаду нематеријалне штете на износ од 490.000,00 динара и у целости одбио захтев за накнаду материјалне штете. По налажењу тог суда, виши износ накнаде нематеријалне штете био би супротан циљу којем накнада служи и неспојив са њеном природом и друштвеном сврхом (члан 200. став 2. Закона о облигационим односима), док трошкови тужиоца за састав захтева за рехабилитационо обештећење не представљају материјалну штету коју је он претрпео као рехабилитационо лице.

Правилно је, по налажењу Врховног касационог суда, примењено материјално право приликом одлучивања о тужиоцевом захтеву за накнаду нематеријалне штете.

Према одредби члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији, рехабилитовано лице има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Одредбом члана 200. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да ће суд, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и њихово трајање то оправдава досудити правичну новчану накнаду и за претрпљене душевне болове због повреде слободе или права личности. Сходно другом ставу исте одредбе, приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и њеној висини, суд је дужан да води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Циљ новчане накнаде нематеријалне штете због повреде права личности није репарација већ сатисфакција - задовољење. Тужиоцу је, доношењем правноснажног решења о рехабилитацији пружена сатисфакција јер је утврђено да је оглашен кривим и осуђен на затворску казну из верских разлога (члан 1. став 1. тачка 3. Закона о рехабилитацији), зато што му као члану верске заједнице „...“ није признато право да се користи „приговором савести“ и војну обавезу изврши без ношења или коришћења оружја. Због тога новчана накнада нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у трајању од 11 месеци, у износу од 490.000,00 динара представља адекватну и правичну новчану накнаду која ће тужиоцу, уз правноснажну одлуку о његовој рехабилитацији, пружити задовољење. Досуђивање вишег износа новчане накнаде било би противно члану 200. став 2. Закона о облигационим односима, како је то правилно закључио и другостепени суд.

Зато, по оцени Врховног касационог суда, нису основани наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одлучивању о праву тужиоца на накнаду нематеријалне штете и њеној висини.

Међутим, основано се ревизијом указује на погрешну примену материјалног права при одлучивању о захтеву за накнаду материјалне штете у висини издатака за састав захтева за рехабилитационо обештећење.

Одредбом члана 27. Закона о рехабилитацији прописана је дужност рехабилитованог лица да поднесе захтев комисији за рехабилитационо обештећење Министарства правде ради постизања споразума о рехабилитационом обештећењу. Тужбу за накнаду штете то лице може поднети само ако не постигне споразум о рехабилитационом обештећењу, или ако наведена комисија у одређеном законском року не одлучи о његовом захтеву.

-5-

У конкретном случају, о захтеву за рехабилитационо обештећење који је поднео тужиочев пуномоћник - адвокат није одлучено у законом прописаном року. Издатак који је тужилац имао за састав тог захтева је умањио његову имовину, и он њихову накнаду може остварити у парничном поступку и као део трошкова поступка, у смислу члана 150. став 1. ЗПП, јер је учињен поводом тог поступка - сразмерно успеху у спору за накнаду нематеријалне штете.

О тужиочевој ревизији није одлучивано на основу члана 404. ЗПП (посебна ревизија), јер је ревизија у овом спору дозвољена без обзира на вредност предмета спора, у складу са чланом 403. став 2. тачка 2. истог закона.

Из наведених разлога, на основу чланова 414. став 1. и 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлука о захтеву тужиоца за накнаду трошкова поступка по ревизији, садржана у другом ставу изреке, донета је на основу члана 153. став 2. и члана 165. став 1. и 2. ЗПП. Тужилац је делимично успео у поступку по ревизији и сагласно том успеху има право на накнаду трошкова тог поступка у износу од 12.000,00 динара у висини одређеној адвокатском тарифом.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић